

Psycholoog of leerkracht;

**Pharos, kennis en
adviescentrum
migranten, vluchtelingen
gezondheid**

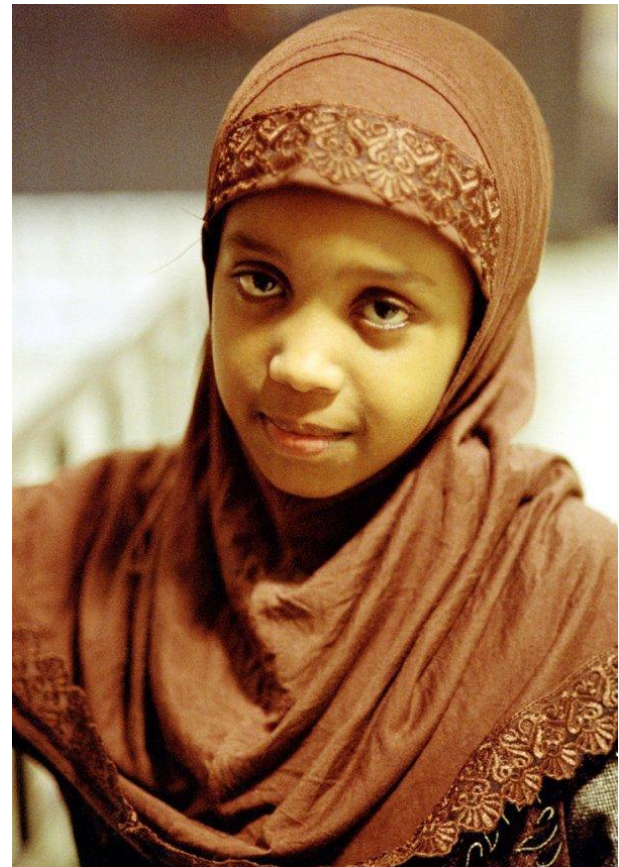
b.tuk@pharos.nl

m.dastpak@pharos.nl

LOWAN PO

coördinatoren
dag

7/10/2009

Wordt Zara psycholoog
leerkracht of schoonmaker?

- Deel 1: Algemene opmerkingen, over zorg en cognitieve uitdagingen
- Deel 2: **Voorlopige** resultaten onderzoek naar sterke & zwakke kanten van de nieuwkomers (**analyse en duiding van gegevens nog nauwelijks plaatsgevonden**)

Algemeen

1.

Pharos, kennis en adviescentrum migranten, vluchtelingen gezondheid,

- informatie, advies, scholing, conferenties, methode-ontwikkeling, onderzoek
- boeken, tijdschriften, PHAXX
- beleidssignalering en –advisering
- **Gedeeltelijk** gefinancierd door VWS
- *Onderwerpen o.a.: psychische gezondheid, schoolprogramma's, seksuele gezondheid, kindermishandeling, COA-opvang, geweld in afhankelijkheidsrelaties, meisjesbesnijdenis, opvoedingsondersteuning*

Internationaal (zie eventueel de Pharos website voor vindplaats)

- **De Schotse basisschool wint met 'The World United', het vertaalde en door hen aangepaste 'FC de Wereld' een nationale Runners-Up Prize voor burgerschap-programma's. Het programma is nu in de regio Edinburgh digitaal beschikbaar voor de 200 basisscholen in dit gebied.**

Schoolgaan is helend voor nieuwkomers maar daarnaast is extra aandacht nodig

- Ik ga (weer) naar school en hoor er bij.
- Er worden eisen aan mij gesteld; ik bereid me voor om 'echt' deel te gaan nemen.

Dit versterken door:

- Stimuleren van verbondenheid. Ik ben iemand, ik word gewaardeerd, ik hoor erbij.
- Duidelijke leerdoelen en hard werken. (Ook ouders verwachten dat)
- Structuur: duidelijke regels en handhaving

Zorg

De *tegenstelling* tussen de cognitieve opdracht en de 'zorg'-opdracht is een schijntegenstelling

Succesvol leren is helend voor kinderen die veel meegemaakt hebben. Maar zij kunnen pas leren als problemen hen niet beheersen, maar zij hun problemen beheersen

**Succesvolle scholen doen het nooit
alleen**

Samenwerken essentieel

DE OUDERS (zie *Thuis in Burgerschap*)

Een zorgstructuur/ZAT team (ook als de MOA
het af laat weten)

De JGZ activeren

De GGD; samenwerken in de Gezonde
School

De moederschool? Het bestuur?

Terreinen van leerlingenzorg binnen het basisonderwijs

- *Fysieke gezondheid inclusief seksuele gezondheid (kerndoelen?)*
- *Sociaal emotionele ontwikkeling* (zelfbeeld, psychisch en sociaal welbevinden, psychologische leeftijd, trauma enz)
- *Sociale vaardigheden/ ontwikkelingstaken* (zelfstandigheid, samenwerken, omgaan conflicten)
- *Maatschappelijke vaardigheden/burgerschapsvaardigheden* (helpen van anderen, meebeslissen, participeren, omgaan met verschillen enz.)

Cultuur speelt op al deze terreinen een belangrijke rol. Wat verwachten we van een kind in Nederland op welke leeftijd? Welke voorbeelden krijgt een kind thuis in het omgaan met problemen?

Nieuwkomers hebben erg veel te leren

Psycholoog of leerkracht;

Als ontwikkelingsachterstanden groot zijn, als ouders weinig oog hebben voor kinderen, als er veel stress is/was, als kinderen schokkende ervaringen meemaakten, als.....

dan hebben specifieke programma's nut, zijn bewezen effectief en resulteren ook in betere leerprestaties, bijvoorbeeld *Laat Maar Zien wie je Bent*

'Met een konijn op schoot zitten is niet genoeg'..... 'Het is heel menselijk om een kind te blijven beschermen en niet te zien dat dat niet langer nodig is. Ik begrijp dat het moeilijk is een kind los te laten, zeker kinderen die zo veel liefde en bescherming nodig hebben. Dat zie ik hier ook. Toch is het voor de kinderen uiteindelijk het beste als je ze zo begeleidt dat ze weer verder kunnen'.

Citaat Frida van Doorn uit Volkskrant 15-1-2009 over de rol van het onderwijs bij beschadigde kinderen.

Pharos biedt/kan nu bieden

- Implementatie bestaande methoden zoals *FC de Wereld* en *Laat maar zien wie je bent*
- Adviezen om zorg te verbeteren
- Kennis en achtergrondinformatie
- Onderzoek naar het gebruik van bestaande instrumenten als SCOL, VISEON, SVL in het eerste opvangonderwijs
- Ontwikkeling nieuwe methoden zoals bijvoorbeeld sociale vaardigheidstrainingen

Voorlopige resultaten onderzoek

Redenen voor onderzoek en agendering gezondheid

- De schoolpopulatie verandert
- Pharos zeer vraaggericht gestart (1993) daarna ook meer door overheid gestuurd (meisjesbesnijdenis /burgerschap) ; vraaggerichtheid verbeteren. Beter luisteren naar behoeften scholen
- Kwaliteitseisen binnen gezondheids bevordering eisen dat Pharosmethoden bewezen effectief zijn en dienen te starten met heldere probleem analyse

Doel onderzoek

- Wat zijn de sterke kanten en & kwetsbaarheden van nieuwkomers?
- Zijn alle nieuwkomers even kwetsbaar? (Bijvoorbeeld verschil tussen asielzoekerskinderen en kinderen met een “nieuwe” Nederlandse vader)
- Komt de inschatting door docenten van sterke en zwakke kanten van hun leerlingen overeen met die van de leerlingen zelf?
- Zijn docenten tevreden met werkwijzen zoals bijvoorbeeld de organisatie van zorg op school en mentormethoden of is er behoefte aan specifieke eventueel nieuw te ontwikkelen lesmaterialen?

Onderzoek is geen doel, maar middel om **indien nodig**

- Lokale zorgstructuur binnen en buiten school te verbeteren?
- Moederschool te overtuigen van specifieke kwaliteit van dit soort onderwijs en de randvoorwaarden?
- Instrumenten, deskundigheid, methoden te verbeteren?
- Nog zorgvuldiger voorbereiding overgang regulier onderwijs?

Uitgangspunten

- “ Objectieve” en vergelijkbare maat
- Mening van leerkrachten belangrijk
- Niet alleen probleemgericht, maar ook sterke kanten in beeld
- Logistiek haalbaar

Keuze voor vragenlijst

- SDQ vragen lijst is internationaal gevalideerd en beschikbaar in 68 verschillende talen op de website www.sdqinfo.com
- De SDQ veel gebruikt vooral binnen de Jeugdgezondheidszorg
- De SDQ meet niet alleen problemen
- Is door deze leerlingen zelf in te vullen

- Met de SDQ kan een scores berekend worden via 25 “ items” op vijf subschalen:
 - Hyperactiviteit/ aandachtstekort;
 - Gedragsproblemen;
 - Emotionele problemen;
 - Problemen met leeftijdsgenoten;
 - Pro-sociaal gedrag.

Voorbeeld van de vragenlijst over omgaan met leeftijdgenoten

- 6. Ik ben nogal op mijzelf. Ik speel meestal alleen of bemoei mij niet met anderen .
- 11. Ik heb minstens een goede vriend of vriendin
- 14. Andere jongeren van mijn leeftijd vinden mij over het algemeen aardig.
- 19. Ik kan beter met volwassenen opschieten dan met jongeren van mijn leeftijd

Onderzoeksgroep

123 nieuwkomers die tussen een en twee jaar in Nederland wonen (dan spreken ze redelijk Nederlands) en 12 leerkrachten binnen het eerste opvangonderwijs (11-16) PO en VO

- 4 scholen PO
- 39 leerlingen
- **5 leerkrachten**
- 7 scholen VO
- 84 leerlingen
- **7 leerkrachten**

Vormen alle kinderen die hier als nieuwkomer komen een kwetsbare groep of is er onderscheid te maken tussen groepen leerlingen op basis van hun migratiegeschiedenis?

- Alle groepen kennen volgens de docenten hun problemen, maar die verschillen wel onderling. Drie kwetsbare groepen die in het onderzoek genoemd worden zijn:
- Asielzoekerskinderen
- Kinderen die in het kader van gezinsvorming komen (buitenlandse moeder, Nederlandse vader)
- De groep Poolse kinderen met werkende ouders worden aan hun lot overgelaten
- Tijdens het onderzoek vertelt de docente dat de Braziliaanse kinderen bij haar op school veel gedragsproblemen hebben.
- De uitkomsten van het vragenlijst-onderzoek bij de kinderen nog niet uitgesplitst

Inschatting docenten van sociaal emotionele problemen versus door kinderen gerapporteerde problemen (1)

- Leerkrachten p.o. rapporteren evenveel sociale emotionele problemen als de leerlingen.
- Leerkrachten rapporteren gedragsproblemen en emotionele problemen.

**20% van de po
leerlingen vormt
risicogroep**

leerlingen noemen
vooral problemen met
leeftijdsgenoten

Inschatting docenten van sociaal emotionele problemen versus door kinderen gerapporteerde problemen (2)

- Docenten van het voorgezet onderwijs zien bij deze leerlingen emotionele problemen en hyperactiviteit

23% van de v.o. leerlingen vormt risicogroep

Leerlingen scoren zelf met name op gedragsproblemen en problemen met leeftijdsgenoten

Inschatting docenten van sociaal emotionele problemen versus door kinderen gerapporteerde problemen (3)

Zowel kinderen als leerkrachten (p.o. en v.o. zijn het erover eens dat leerlingen (heel) veel pro-sociaal gedrag vertonen.

**89% van de po
leerlingen**

**80% van de vo
leerlingen**

Wat zijn volgens docenten juiste manieren om met problemen van kinderen om te gaan binnen de school?

- Advies vragen bij:
Maatschappelijk werkster, teamleider, psychologe/orthopedagoge, **collega's**, leerlingen-zorg
Veel leerkrachten vragen **collega's** om advies
- Ouders bij problemen betrekken maar docenten weten niet hoe
- Geduld, belangstelling, liefde
- Aandacht (goed kunnen luisteren en tijd vrij maken)
- Eerder problemen signaleren en de leerlingen verder helpen (observeren)
- Kennis over de achtergrond van de leerling
- Sociale vormingslessen

Zijn docenten tevreden met werkwijzen zoals bijvoorbeeld de organisatie van zorg op school en mentormethoden of is er behoefte aan specifieke eventueel nieuw te ontwikkelen lesmaterialen?

- Bijna alle leerkrachten po zijn tevreden over de zorg binnen de school
- Bij docenten vo zijn 71% tevreden en 29% ontevreden
- Binnen vo kritische opmerkingen over gemis schoolmaatschappelijk werk andere zorgverleners en overbelasting mentor

- 60% van leerkrachten b.o. hebben behoefte aan nieuwe lesmaterialen sociaal emotionele ondersteuning
- 57% van docenten uit voorgezet onderwijs hebben behoefte aan nieuw lesmaterialensociaal emotionele ondersteuning

Discussie

Een vijfde van de leerlingen is 'at risk'

- Klopt dat?
- Nemen problemen toe binnen vervolgonderwijs en later?
- Wat kunnen/moeten **wij** doen om risico's te verminderen?

Onderwijs is geslaagd met meer
“loempia’s” en meer
proefschriften van kinderen die ooit
een nieuwkomer in Nederland waren

